

HÅLOGALAND LAGMANNNSRETT

NORGES DOMSTOLER

Årsmelding 2024

Tinghuset i Tromsø. Foto: Bjørnar Eirik Stokkan

Hålogaland lagmannsrett er Nord-Norges anke-domstol og en av seks lagmannsretter i Norge. Lagdømmet omfatter fylkene Nordland, Troms og Finnmark, i tillegg til Svalbard og Jan Mayen. Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettene og jordskifterettene i lagdømmet, og behandler både straffesaker og sivile saker, herunder overskjønn og anke over jordskifteavgjørelser. Lagmannsretten har sitt hovedsete i Tinghuset i Tromsø, men har også rettssteder med egne lokaler i Mosjøen og i Bodø. Et eget rettssted med lokaler i Alta er under bygging. Ved behov for befarings eller dersom særlige grunner tilsier det, avholdes det ankeforhandlinger også andre steder i lagdømmet.

Vårt mål er å treffe riktige avgjørelser innen rimelig tid, som møtes med respekt og tillit hos partene i sakene, aktørene som opptrer for lagmannsretten og allmennheten. Domstolenes ide- og verdigrunnlag – uavhengighet, rettssikkerhet og tillit – er styrende for virksomheten. At avgjørelser holder høy kvalitet, treffes innen rimelig tid og etter betryggende saksbehandling, er viktig for å opprettholde den tilliten domstolene har i befolkningen. At vi viser åpenhet, er tilgjengelig og har evne til omstilling i takt med samfunnsutviklingen, skaper også tillit.

2024 – ÅRET I LAGMANNSRETTE

Lagmannsretten har hatt mye å jobbe med i 2024. Anke over sivil dom er den mest arbeidskrevende sakstypen hos oss, og i løpet av de to siste årene har antallet innkomne saker økt med mer enn 30 %. Gjennom god innsats fra alle medarbeiderne har lagmannsretten klart å behandle betydelig flere sivile saker i 2024 enn det vi normalt gjør, og opprettholde jevn saksavvikling av god kvalitet.

Hålogaland lagmannsrett dekker et stort geografisk område, og vi holder muntlige ankeforhandlinger og overskjønn mange steder i Nord-Norge. Etter noen år med arbeid for å sikre teknisk stabilitet og gode rutiner, gjennomføres nå flere kortvarige ankeforhandlinger som fjernmøter, med dommerne i rettssalen og aktørene til stede på sine kontorer. Bruk av fjernavhør ved lyd og bilde er også blitt en naturlig del av enhver ankeforhandling.

Digitaliseringen av domstolene fortsetter jevnt og trutt. Høsten 2024 tok vi i bruk postjournalssystemet Websak+. Ved dette avviklet vi vårt papirarkiv for administrativ post, som domstolene har beholdt betydelig lengre enn andre offentlige virksomheter. Endringen vil medføre effektivisering av journalføring og arkivering i domstolene og økt offentlighet tilgjengelighet gjennom mulighet for å behandle innsynsbegjæringer digitalt.

Norske domstoler tok på tampen av 2024 også i bruk kunstig intelligens for å øke effektivitet og kvalitet i saksbehandlingen. Microsoft Copilot er en KI-assistent som kan bistå dommere og øvrige medarbeidere med blant annet informasjonsinnhenting, oppsummeringer og utkast. Domstolene har klare retningslinjer for bruken av Copilot, blant annet for å balansere bruken av verktøyet mot viktige personvern hensyn og sikkerhetstiltak. Det blir spennende å se hvilken betydning denne teknologien kan få for våre arbeidsmåter.

Reformer, lovendringer og nye retningslinjer for saksbehandlingen krever ny kompetanse i domstolene. Lagmannsretten har derfor behov for kontinuerlig kompetanseutvikling. I 2024 har vi gjennomført og deltatt på mange ulike kompetansetiltak, både for dommerne og saksbehandlerne, for lederne og for lagmannsretten i samarbeid med aktørene i straffesaker. Årets studietur for alle medarbeidere gikk til Umeå, hvor vi blant annet fikk grundig innføring i hvordan Övre Norrland Hovrätt gjenbraker lyd- og bildeopptak i alle saker fra tingrettene.

I april 2024 ble det nye Tinghuset i Bodø offisielt åpnet. Her har lagmannsretten egen rettssal med moderne fasiliteter og tilstøtende rom for domskonferanser og arbeidsstasjoner. Sommeren 2024 startet endelig byggingen av nye rettslokaler for Vestre Finnmark tingrett og Hålogaland lagmannsrett i Alta. Vi gleder oss til å jobbe med dette prosjektet i tiden fremover og til å kunne avvikle mange ankeforhandlinger i Finnmark fra 2026.

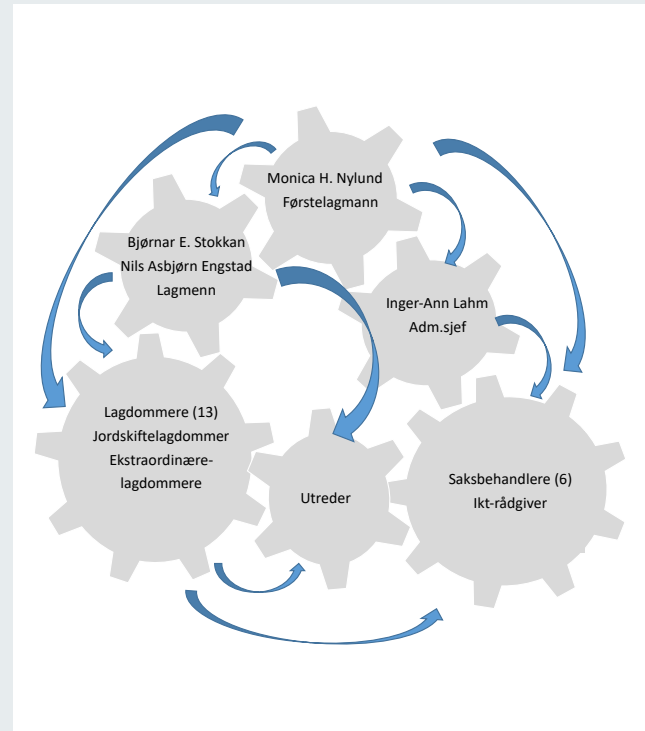

Åpning av Tinghuset i Bodø. Foto: Bjørnar Eirik Stokkan

Bygging av rettslokalene i Alta. Foto: Torbjørn Saggau Holm

ORGANISASJON OG BEMANNING

Meddommere som påtar seg det krevende samfunnsoppdraget det er å delta i avgjørelse av rettssaker, er helt sentrale i norsk rettspleie. 517 meddommere var fra 2021 til 2024 valgt for å delta i ankeforhandlinger i straffesaker i Hålogaland lagmannsrett. I tillegg deltar arbeidslivskyndige meddommere i arbeidsrettssaker, skjønnsmember i overskjønn, meddommere i jordskifteavgjørelser og fagkyndige meddommere i andre sivile saker når det er behov for dette. Meddommere fra det alminnelige utvalget deltar også i barnevernssaker og i saker om tvunget psykisk helsevern.

Digitaliseringen i domstolene har hatt stor betydning for samarbeidet med meddommerne. Disse kan nå lese dokumenter og sjekke habilitet gjennom Aktørportalen, og motta og signere domsutkast elektronisk. I tillegg gjennomføres mange domskonferanser på fjernmøte med lyd og bilde.

SAKSAVVIKLING

Lagmannsrettens saksavvikling i 2024 var i hovedsak som tidligere år. Det ble imidlertid behandlet betydelig flere og mer arbeidskrevende sivile saker i ankeforhandling enn i 2023, og tilsvarende færre og mer kortvarige straffesaker. Saksbehandlingstiden varierer fra sakstype til sakstype, og avhenger av hvordan saken skal behandles. For anke over dom i muntlig ankeforhandling, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for straffesaker 108 dager og for sivile saker 119 dager. Selv om lagmannsretten tidvis har kapasitet til å behandle sakene enda raskere, er det ofte en utfordring å finne et felles tidspunkt hvor aktørene – prosessfullmektiger, aktorer, forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige og/eller tolker – har anledning til å møte for retten. I 2024 var raskere behandling av fristsaker, dvs. straffesaker hvor tiltalte er varetektsfengslet eller var under 18 år da handlingen ble begått, et satsingsområde for lagmannsretten. I sju av elleve saker nådde vi målet om at ankeforhandlingen skal starte innen åtte uker etter at saken er henvist til ankeforhandling.

Lagmannsretten fikk samlet sett inn noen færre saker i 2024 enn vi gjorde i 2023. Straffesakene utgjør ca. 60 % av innkomne saker, mens sivile saker utgjør ca. 40 %. Det var en merkbar økning i anke over dom, både i sivile saker og i straffesaker, som er arbeidskrevende saker. Samtidig opplevde vi en reduksjon i anke over kjennelse/beslutning i begge saks kategorier.

Lagmannsretten kan nekte å fremme en anke over straffedom til ankeforhandling dersom tre dommere enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. For mindre alvorlige forhold kan lagmannsretten nekte å gi samtykke til å behandle anken. I 2024 ble ca. 32 % av straffesakene fremmet til ankeforhandling, mens ca. 9 % av sakene ble avgjort ved dom allerede under skriftlig ankeprøving. Lagmannsretten kan også nekte å fremme en anke over sivil dom dersom det er klar sannsynlighetsovervekt for at anken ikke vil føre frem eller dersom ankesummen er under 250 000 kroner. I 2024 ble dette resultatet i til sammen 38 % av sakene.

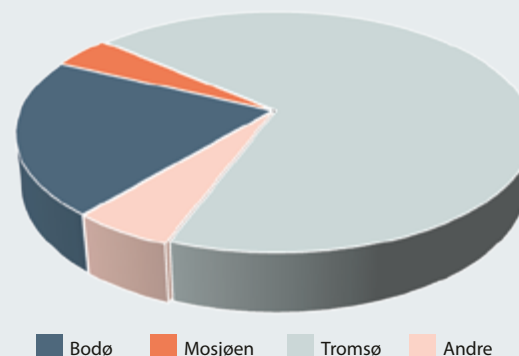
At sivile saker avgjøres etter rettsmekling i stedet for ved dom, er et satsingsområde for domstolene. Partene kan spare store kostnader ved å delta i mekling og inngå forlik, samtidig som de får en løsning på saken som de har kontroll på og kan leve med. I 2024 gjennomførte lagmannsretten 14 rettsmeklinger. Det ble inngått forlik i sju av disse sakene, mens tre saker er stanset i påvente av forlik.

Antall avgjorte anker over straffedom og sivil dom kommer frem av diagrammene nedenfor. I tillegg avgjorde lagmannsretten tre overskjønn, tre anker over jordskifteavgjørelser og 13 anker over Trygderettens avgjørelse. De sivile sakene som ikke ender med dom, blir avgjort på annen måte. Dette kan være at anken nektes fremmet fordi lagmannsretten mener den ikke vil føre frem, at det ikke gis samtykke til behandling av saken fordi tvistesummen er under 250 000 kroner, fordi anken trekkes eller fordi saken ender med forlik.

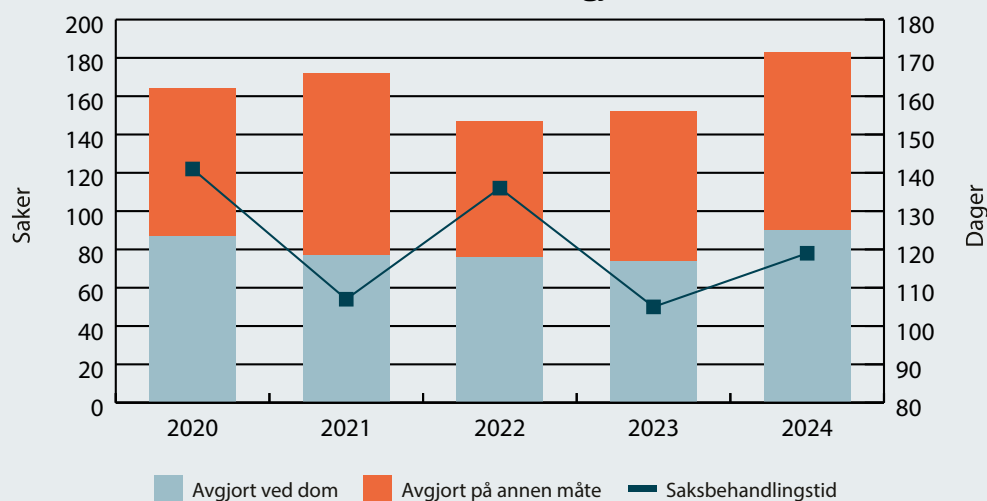
Innkomst og avgjørelse av anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker i 2024 var noe lavere enn normalt. For straffesaker var det en nedgang fra toppåret 2023, men samtidig høyere enn det som var vanlig i årene forut. Anker over kjennelser og beslutninger avgjøres etter skriftlig behandling av tre lagdommere. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 30 dager for de sivile sakene og 6 dager for straffesakene.

I 2024 ble det holdt til sammen 186 ankeforhandlinger, hvilket er ni flere enn i 2023. De aller fleste ankeforhandlingene avholdes i Tromsø (ca. 70 %) og i Bodø (ca. 21 %). I 27 av disse ble det brukt til sammen 45 tolker. Det ble tolket på 15 ulike språk. Samisk, arabisk og russisk ble brukt i flest saker.

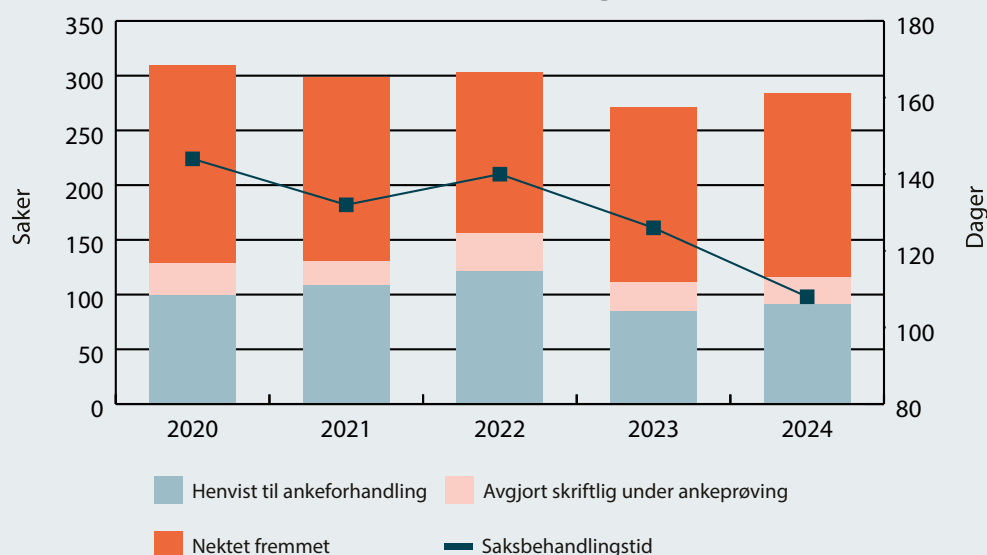
Steder for ankeforhandling – 186 saker

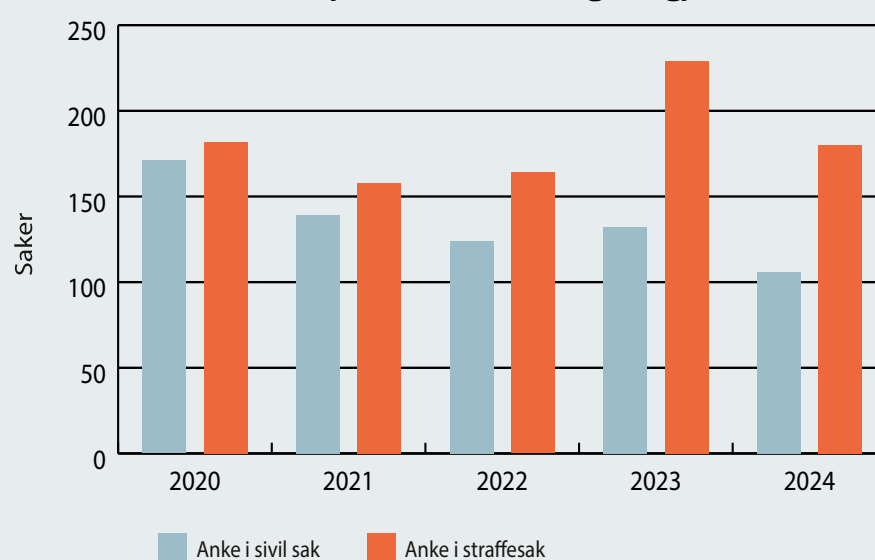
Anke over sivil dom – avgjorte saker

Anke over straffedom – avgjorte saker

Anke over kjennelse/beslutning – avgjorte saker

OPPTAK AV FORKLARINGER I TINGRETTE – GJENBRUK I LAGMANNSRETTE

Prøveprosjektet «Opptak i retten», som lagmannsretten sammen med Nord-Troms og Senja tingrett deltok i fra 2018, ble avsluttet høsten 2022 med en erfaringsrapport til styret i Domstoladministrasjonen. Prosjektet gikk ut på at lyd- og bildeopptak av forklaringer som gis for tingretten, gjenbrukes ved avspilling under ankeforhandlingen for lagmannsretten, i stedet for eller i tillegg til at vedkommende innkalles på nytt. Dette sparer parter og vitner for belastningen ved å måtte gi ny, fullstendig forklaring for lagmannsretten, og det sparer reise- og oppholdskostnader, både for det offentlige og for private parter. Lagmannsretten kan også bruke opptakene ved den forutgående vurderingen av om en sak skal nektes fremmet til ankeforhandling. Ordningen med gjenbruk har grunnlag i en egen forskrift, og lagmannsretten benytter fortsatt denne prosessordningen for saker hvor Nord-Troms og Senja tingrett har gjort opptak. Både domstolene og aktørene er gjennomgående godt fornøyd med ordningen.

Opptak i retten. Foto: Bjørnar Eirik Stokkan

Domstoladministrasjonen har nå startet opp et nasjonalt prosjekt, med mål om at det skal etableres opptaksmuligheter i minst en rettsal på hvert rettssted i alle tingretter i løpet av 2025. Prosjektet går blant annet ut på å etablere sikre tekniske løsninger for opptak, lagring og distribusjon, og regler om gjenbruk som skal gjelde for alle de seks lagmannsrettene. I starten vil det altså være en del saker med opptak som kan gjenbrukes i lagmannsretten, men fortsatt mange saker hvor parter, vitner og sakkyndige må gi ny forklaring for lagmannsretten. Hålogaland lagmannsrett deltar i dette prosjektet med nyttige erfaringer fra eget arbeid, og vi ser frem til at alle domstoler og aktører skal få erfaring med denne prosessordningen.

SAMISKE SAKER

Hålogaland lagmannsrett behandler jevnlig saker hvor innslaget av samisk språk, kultur og samfunnsliv aktualiseres. I 2024 ble det benyttet nordsamisk tolk i fem av sakene lagmannsretten behandlet. Lagmannsretten har ikke hatt til behandling saker hvor spørsmålet om tolking til andre samiske språk har vært aktuelt. Lagmannsretten er en del av forvaltningsområdet for samisk språk, og vårt lagdømme dekker både det nordsamiske, lulesamiske og deler av det sørsamiske språkområdet. Størstedelen av det tradisjonelle samiske reinbeiteområdet ligger innenfor Hålogaland lagdømme. I tillegg bruker svenske reindriftsutøvere deler av indre Troms som sommerbeiteområde.

Lagmannsretten tar på alvor vår grunnlovfestede forpliktelse til å ivareta samisk språk, kultur og samfunnsliv i alle saker som berører samiske interesser, uavhengig av hvor i lagdømmet ankeforhandlingen holdes. Vi har dommere med særlig kompetanse innenfor samerett og samisk språk og kultur, og flere av våre dommere har hatt samerett som ferdypningsfag i studiepermisjonen sin. To av våre dommere, Nils Asbjørn Engstad og Jussi Pedersen, er medlemmer av Samisk forum i domstolene. Engstad har i 2024 vært forumets leder. I tillegg til å være dommer ved Hålogaland lagmannsrett er Jussi Pedersen også leder av Utmarksdomstolen for Finnmark. Lagdommer Susann Funderud Skogvang ved vår domstol har i betydelig grad bidratt til å utvikle en veileder for håndteringen av samiske saker i norske domstoler.

Kompetanse i de særlige rettsspørsmål som reiser seg i samiske saker er svært viktig for å ivareta samenes rettssikkerhet. Det gjelder ikke bare for å opplyse saken tilstrekkelig gjennom bruk av adekvate og kompetente tolketjenester. Forståelse for de kulturelle og sedvanerettslige sidene ved den samiske folkegruppens levesett er også av betydning for å løse de særlige materielle og prosessuelle spørsmål som bringes inn for domstolene. Særlig reindriften som næring er svært spesialisert, og forståelse både for den interne organiseringen og næringens særpreg er av betydning for anvendelsen av retten. Hålogaland lagmannsrett behandler tilnærmet årlig en eller flere saker som har tilknytning til reindriften.

Leder av Samisk forum Nils Asbjørn Engstad og leder av Årran Fillip Mikkelsen. Foto: Domstoladministrasjonen

Overføring av ansvaret som leder av en siidaandel etter reindriftsloven

Saken gjaldt gyldigheten av avgjørelse fra Reindriftsstyret i sak om overføring av ansvaret som leder av en siidaandel etter reindriftsloven. Lagmannsretten kom til at ny leder ikke hadde deltatt i alle sider av reindriftsarbeidet i den aktuelle siidaen andelen inngikk i sammen med lederen av siidaandelen i minst tre år. Reindriftsstyrets godkjenning av overføringen var derfor ugyldig, og statens anke ble forkastet. Dommen inneholder uttalelser om siidainstituttet, forståelsen av reindriftsloven § 15 og retten til å overføre ansvar for å lede en siidaandel.

LH-2023-157815

Tapstid for førerett for reindriftsutøver

Ved tingrettens tilståelsesdom ble en reindriftsutøver funnet skyldig i å ha ført en personbil i alkoholberuset

tilstand. Promillen var 1,08. Tingretten dømte han til betinget fengsel i 18 dager og bot, og han ble også fradømt retten til å føre personbil for en periode av 21 måneder. For førerett for førerkortklasse S (snøscooter) satte tingretten tapsperioden til én måned, som er under minstetiden, noe som var begrunnet i konkrete behov knyttet til intensiv gjeting av rein i vinterperioden. Tingretten la til grunn at tap av førerett for motorvognklasse S ville få store konsekvenser for domfeltes næring og reinflokk på vinterhalvåret, og at det derfor forelå helt spesielle grunner for å gå under minstetid for tap av førerett til snøscooter. Lagmannsretten kom til at det ikke forelå helt spesielle grunner og fastsatte tapstid for førerett for motorvogn til 19 måneder. Domfeltes far hadde påtatt seg domfeltes oppgaver i reindriften mens han hadde vært uten førerett, han hadde selv kunnet bistå i forbindelse med kalving og merking, og til å følge med hvor reinen er på sendere. Domfelte hadde ikke dokumentert noen utgifter knyttet til vokting, gjeting eller innleie av bistand eller annen hjelp i den aktuelle perioden, og han driver reindrift sammen med flere andre. LH-2023-163643

Staten var ikke erstatningsansvarlig for økonomisk tap etter vedtak om aktivitetsforbud

En reindriftsutøver var i straffesak funnet skyldig i grovt bedrageri, grovt tyveri, seks grove brudd og tjueen alminnelige brudd på dyrevelferdsloven. Han ble dømt til fengsel i ett år og åtte måneder, og til å betale 836 796 kroner til staten v/Miljødirektoratet som tilbakebetaling av urettmessig mottatt rovvilt-erstatning. Mattilsynet Region Nord traff 12. mars 2018 vedtak om aktivitetsforbud etter dyrevelferdsloven § 33. Etter at Mattilsynets vedtak overfor en annen reindriftsutøver, som også var dømt for tilsvarende mishandling, ble kjent ugyldig ble vedtaket om aktivitetsforbud overfor parten i saken her opphevet. Reindriftsutøveren gikk til søksmål mot staten v/Landbruks- og matdepartementet og krevde erstatning for tap han led som følge av vedtaket om aktivitetsforbud. Kravet var begrenset oppad til om lag 14 millioner kroner. Staten ble frifunnet ved tingrettens dom. I ankesaken kom lagmannsretten til at det ikke var grunnlag for objektivt ansvar for staten i dette tilfellet. Lagmannsretten konkluderte også med at staten ikke var erstatningsansvarlig på grunnlag av arbeidsgiveransvaret etter skadeserstatningsloven § 2-1. Anken ble forkastet. LH-2023-195617

AKTØRKONFERANSER I TROMSØ OG I BODØ

Våren 2024 arrangerte lagmannsretten aktørkonferanser med stor deltakelse fra påtalemyndigheten, faste forsvarere og faste bistandsadvokater. For å få med aktører fra hele lagdømme ble arrangementet gjennomført to ganger; først i Tinghuset i Tromsø og deretter i Tinghuset i Bodø. Formålet med konferansen var å diskutere forventninger til samarbeid og kvalitet i saksforberedelse og under ankeforhandling, hensyntatt rollefordelingen i straffesaker, og særlig sett i lys av nye prosessregler som trådte i kraft sommeren 2022.

Fra lagmannsretten deltok førstelagmann Monica Hansen Nylund, lagmann Bjørnar Eirik Stokkan og lagdommer Stig-Ole Haug. Det ble holdt innlegg fra alle aktørgrupper om ulike sider ved straffesaksbehandlingen i lagmannsretten, blant annet om ankeprøving og om saksforberedelse og aktiv saksstyring. Som siste post på programmet var spørsmålet om hva som kjennetegner en god ankeforhandling. Innleggene ga grunnlag for gode diskusjoner i plenum og deltakerne viste stort engasjement. Det kom frem ulike og viktige synspunkter fra alle sider av bordet, som vi håper at alle tar med seg videre.

KOMPETANSEARBEID

Kvaliteten på lagmannsrettens arbeid er avhengig av felles innsats fra dyktige ansatte. Dommere fra lagmannsretten har i 2024 blant annet deltatt i internasjonalt dommerarbeid, granskingsutvalg, arbeidsgrupper, Samisk Forum, styret i Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), Kontrollkommisjonen for UNN, som mekler hos Riksmekleren og som forelesere og deltakere på ulike kurs og seminarer. Lagdommer Sidsel Sund Olsen har avlagt masteroppgave om interessebasert fokus i rettsmekling ved Universitetet i København. Jussi Pedersen er ved siden av stillingen som lagdommer, også leder av Utmarksdomstolen for Finnmark. Faglige aktiviteter utenfor lagmannsretten tilfører verdifull kompetanse til vårt daglige arbeid med sakene.

Aktørkonferanse i Bodø og Tromsø. Foto: Irene Joachimsen

Lagdommer Sidsel Sund Olsen. Foto: Monica Hansen Nylund

Hvert fjerde år har dommerne en måned studiepermisjon. I 2024 avviklet fire av våre dommere studiepermisjon. Studiepermisjonen benyttes dels til kompetanseheving for den enkelte og dels til produksjon av artikler mv. som kommer alle domstolene til nytte. Saksbehandlere og utreder deltar på ulike fagkurs og samlinger. Tilbudet av digitale kompetansetiltak er betydelig, og disse benytter vi, enten hver for oss eller i fellesskap, for faglig oppdatering. Kompetansebygging tilpasset den digitale utviklingen i domstolene er særlig viktig, og mye av dette skjer også digitalt. Lagmannsretten har egen ikt-rådgiver med ansvar for digitale verktøy. Opplæring og bistand til saksbehandlere og dommere, samt veiledning og tilrettelegging for aktører og publikum, gjennomføres i hovedsak lokalt.

En gang i måneden er det felles møte for alle dommerne i lagmannsretten. Her diskuteres dagsaktuelle problemstillinger og innimellom holder noen et lengre innlegg om et aktuelt faglige tema, med påfølgende diskusjon.

I 2024 arrangerte vi i tillegg fagmøter om følgende tema:

- bruk av omvendt voldsalarm
- sakskostnader i sivile saker
- ytring- og forsamlingsfrihet i relasjon til demonstrasjoner
- norske domstolars møte med internasjonal rett (Ryssdalseminaret).

Førstelagmann Monica Hansen Nylund deltok i august 2024 på Nordisk presidentmøte på Island. Her møtes ledere av anke-domstolene i de nordiske landene til felles erfaringsutveksling. Temaer denne gang var blant annet rekruttering av dommere, offentlige rettshjelpsordninger, KI i domstolene og internasjonalisering av retten. Programmet inneholdt også besøk i Islands Høyesterett og lagmannsrett, og Alltinget.

Hvert år arrangerer lagmannsretten en studiereise eller et internseminar hvor alle ansatte er med. Høsten 2024 gjennomførte vi en tredagers studietur til Umeå i Sverige, med besøk i Övre Norrland hovrätt og Vårdduo, senter for samisk forskning ved Umeå universitet.

Rekruttering av godt kvalifiserte medarbeidere er en viktig oppgave i domstolene. Vår utreder deltar hvert år på Arbeidslivsdagene ved Universitetet i Tromsø, på felles stand for Norges domstoler.

Domstolenes representanter på Arbeidslivsdagene på UiT Norges arktiske universitet. Foto: Domstoladministrasjonen

STUDIETUR TIL UMEÅ

I september 2024 reiste hele lagmannsretten på en todagers studietur til Umeå i Sverige. Både dommere, utreder og saksbehandlere deltok. Formålet var først og fremst å få grundig innsikt i hvordan hovrättene i Sverige gjenbraker lyd- og bildeopptak fra tingsrättene som grunnlag for ankebehandlingen. Dette temaet er særlig relevant for vår lagmannsrett, som bruker denne ordningen i saker som kommer fra Nord-Troms og Senja tingrett.

På første dag av studiereisen besøkte vi Övre Norrland Hovrätt, hvor vi fikk svært grundig og nyttig informasjon om det svenske rettssystemet og om hvordan ordningen med gjenbruk blir praktisert. Vi fikk demonstrert hvordan opptakene er rigget for enkelt å kunne gjenbrukes i ankedomstolene og hvordan ankeforhandlingen rent teknisk blir gjennomført. Våre svenske kolleger tok oss veldig godt imot, og vi fikk også en omvisning i det vakre tinghuset. Dagen ble avsluttet med en guidet byvandring i Umeå og felles middag med gjester fra hovrätten.

Siste dag reiste vi til Umeå universitet og besøkte Vårdduo, senter for samisk forskning. Her fikk vi høre hvordan senteret og forskningsarbeidet er organisering, og flere av forskerne fortalte om sine aktuelle prosjekter. Besøket var lærerikt, og vi erfarte at mange rettslige og samfunnsfaglige problemstillinger er tilsvarende som hos oss.

Besøk i hovrätten og guidet byvandring i Umeå. Foto: Bjørnar Eirik Stokkan og Monica Hansen Nylund

UTVALGTE SAKER

Spørsmål om forretningshemmeligheter ved salg av bunkersolje til havs

Saken gjaldt krav begrunnet med at det var gjort inngrep i forretningshemmeligheter, jf. forretningshemmelighetsloven § 3, og handlet i strid med god forretningsskikk, jf. markedsføringsloven § 25. En bunkerstrader hadde i mange år arbeidet i et selskap som drev med levering av bunkersolje til fartøy i Barentshavet. Etter intern uro forlot han selskapet og begynte å arbeide for et selskap som ville bygge opp en tilsvarende virksomhet. Han begynte med å bidra til å lage en forretningsplan for slik virksomhet, og da virksomheten startet opp, begynte han som bunkerstrader der. Hans opprinnelige arbeidsgiver saksøkte hans nye arbeidsgiver med krav om blant annet erstatning/vederlag for inngrep i forretningshemmeligheter og handlinger i strid med god forretningsskikk. Lagmannsretten kom til at det ikke var gjort inngrep i forretningshemmeligheter, men at det var handlet i strid med god forretningsskikk. Bruddet på god forretningsskikk gjaldt bunkerstraderens handlinger med tanke på etablering av ny virksomhet, mens han ennå måtte regnes som ansatt hos den opprinnelige arbeidsgiveren. Det ble fastsatt erstatning for økonomisk tap på 1,5 millioner kroner. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

LH-2023-136785

Kommune ble idømt erstatningsansvar for personskade etter manglende inngripen og mangelfull oppfølging fra barnevernet

Et søskenpar på 39 og 36 år vant fram med erstatningskrav etter skadeserstatningsloven § 2-1 mot oppvekstkommunen for psykiske skader de var påført grunnet manglende inngripen fra barnevernet mot kjent omsorgssvikt, og mangelfull oppfølging av barna etter omsorgsovertakelse. Lagmannsretten uttalte at sendrektighet og passivitet, og fravær av barneperspektiv og hensynet til barnets beste preget saksbehandlingen i barneverntjenesten før omsorgsovertakelsen. Barna ble ikke informert, og deres mening ble ikke innhentet. Verken barnas omsorgsbehov eller mors omsorgskompetanse ble kartlagt. Det ble heller ikke oppnevnt en sakkyndig som kunne bistå i undersøkelsessaken. Etter omsorgsovertakelsen kom lagmannsretten til at barneverntjenesten

ikke hadde oppfylt sin oppfølgingsplikt. Det var adekvat årsakssammenheng mellom kommunens uaktsomme opptreden og de ankende parters skader. Erstatningskravet var ikke foreldet. Lagmannsretten kom til at «skadetidspunktet» for begge barna var før fylte 16 år. Selv om det skulle være slik at kommunens uaktsomme adferd fortsatte etter at skaden hadde oppstått, innebar det ikke at «skadetiden» anses å være på et senere tidspunkt, når skadevoldende handling opphørte. Eventuell «merskade» som hadde oppstått etter at de fylte 16 år var ikke vesentlig i årsaksbildet. Erstatning ble utmålt etter regelen om standardisert barnevernserstatning i skadeserstatningsloven § 3-2 a. LH-2023-151037

Kyssing kan etter omstendighetene være straffbart

Kyssing er en handling som typisk vil kunne ha «legitimt formål», og som mange oppfatter som ganske uskyldig. Kyssing kan imidlertid være straffbart. I denne saken var tiltalte, som da var en mann på 19 år, og fornærmede, som da var en jente på 13 år og åtte måneder, begge på en fest sammen med flere andre. Den unge jenta var uerfaren med alkohol, og hun ble etter hvert nokså beruset, svimmel og dårlig. Hun løp hun ut av huset og hun oppførte seg så rart og merkelig at det var behov for å ta vare på henne. Tiltalte kom til og bar henne inn i huset. Han la seg sammen med henne i en seng, holdt rundt henne og kysset henne. Lagmannsrettens flertall kom til at hendelsen med kyssing var langt fra en naturlig omsorgssituasjon. Fornærmede var en sårbar og beruset ung jente, som tiltalte ikke kjente fra tidligere. Lagmannsrettens flertall mente at handlingen var seksuelt motivert. Tiltalte ble i funnet skyldig i seksuell omgang med barn under 16 år og dømt til betinget fengsel i 32 dager. Tiltaltes anke over lov-anvendelsen og straffutmålingen ble forkastet etter muntlig behandling i Høyesterett.

LH-2023-171975 og HR-2024-1870-A

Mann dømt for å ha truet med å skyte egen hund for å påvirke offentlig tjenesteperson til ikke å gjennomføre vedtak fra Mattilsynet om hundehold

Lagmannsretten fant tiltalte skyldig i for ved annen rettsstridig adferd å ha påvirket offentlig tjenesteperson til å unnlate en tjenestehandling, jf. straffeloven § 155, og for å ha unnlatt å etterkomme

Befaring på Seiland. Foto: Elisabeth Ranum

aktivitetsforbud nedlagt av Mattilsynet. Ved inspeksjon fra Mattilsynet ble det avdekket at tiltaltes hundehold oversteg rammene for nedlagt aktivitetsforbud. Da Mattilsynets inspektører ville effektivisere forbudet og ta en av hundene med seg, truet tiltalte med å avlive hunden dersom inspektørene ikke endret syn. Tiltalte hentet gevær og ammunisjon, rettet våpenet mot hunden og truet med å avlive hunden der og da, mellom motorkjøretøy og med andre personer i umiddelbar nærhet. Lagmannsretten bemerket at det ikke forelå noen avklarende rettspraksis om hva som omfattes av begrepet “annen rettsstridig adferd”. Lagmannsretten mente at det måtte ses hen til tilsvarende begrep i straffeloven § 157 om vern av aktører i straffeprosessen og konkluderte med at det bare er de mer kvalifiserte tilfeller av påvirkning og hindring som omfattes, og hvor handlingen framstår klart straffverdig i lys av formålet med bestemmelsen. Tiltaltes adferd satte inspektørene under et helt uakseptabelt press og utilbørlig påvirkning i et forsøk på å få inspektørene til å unnlate en tjenestehandling. Lagmannsretten mente at det ville uthule offentlige tjenestepersoners vern og i betydelig grad vanskeliggjøre utførelsen av viktige samfunnsmessige

oppgaver dersom slike handlinger ble ansett rettsmessige. I straffutmålingen ble det lagt betydelig vekt på lang saksbehandlingstid. Straffen ble satt til 21 dager fengsel og 10 000 kroner i bot. Domfeltes anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

LH-2023-174322

Amtsedler fra 1858 ble bestemmende for eiendomsgrenser på Seiland

Saken reiste spørsmålet om hvor høyt opp fra fjorden og hvor langt innover en dal en privat eiendom strakk seg mot Finnmarkseiendommens grunn, og om østgrensen for eiendommen. Grensene ble fastsatt etter en tolkning av skylddelingsforretning fra 1861, som viste til amtsedler fra 1858, og partenes etterfølgende disposisjoner. Grensen ble trukket i det grønne beltet langs fjorden. Østgrensen for eiendommen var beskrevet i «Smaaelfven». Det var to aktuelle elver og grensen ble satt i elva med minst vannføring. Vilklårene for alders tids bruk utenfor Finnmarkseiendommens påstandslinje var ikke oppfylt. Lagmannsretten mente at de golde fjellområdene utenfor påstandslinjen verken hadde vært brukt av husdyr eller av folkene på gården. Bruken av området innover dalen hadde ikke vært mer omfattende enn eierne av eiendommen hadde rett til i henhold til jordutvisningsresolusjonen av 1775, rettigheter som nå er nedfelt i Finnmarksloven. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

LH-2023-178868

Voldgiftsdommer ble ansett habil (dissens)

En advokat takket ja til å være dommer i en voldgiftsak hvor en av partene var klient av det advokatfirmaet han var manager partner og advokat i. Advokatfirmaet er et av Norges største. Det ble anført at et bestående klientforhold mellom advokatfirmaet han jobber i, og en av partene i voldgiftssaken, tilsa at han var inhabil til å gjøre tjeneste som dommer. Det var også et spørsmål om han muntlig hadde flagget sin tilknytning til parten forut for tingrettens oppnevning av han. Lagmannsretten delte seg i et flertall og mindretall, hvor flertallet, etter en konkret vurdering, kom til at dommeren var habil. Mindretallet mente han var inhabil, noe som ville gjøre dommen ugyldig. Spørsmålet om lovlig sammensetning er etter anke henvist til behandling i Høyesterett. Det var også reist en innsigelse til voldgiftsdommen som gjaldt eventuell manglende

rettslig interesse. Spørsmålet var om dette faller utenfor de ugyldighetsinnsigelser som kan reises mot en voldgiftsdom når voldgiftsretten selv har vurdert spørsmålet. En samlet lagmannsrett kom til at innsigelsen ikke kunne føre frem, og at voldgiftsdommen for øvrig ikke led av saksbehandlingsfeil.

LH-2024-1638

Betinget fengselsstraff og bot for vold mot hund

En hundeeier fikk betinget fengsel i 18 dager og bot på 8 000 kroner, for å ha kastet hunden sin, en irsk setter, to ganger i bakken. Hendelsen skjedde da hunden ikke kom tilbake til tiltalte slik den skulle i forbindelse med jakt, og ved at tiltalte i løpet av få sekunder to ganger tok tak i hunden og kastet den hardt i bakken. Hendelsen var filmet av forsvarers overvåkingskamera på stedet. Lagmannsretten mente at handlingen langt oversteg det som var lovlig i forbindelse med dressur av hunden. Voldsutøvelsen hadde skadepotensial, selv om underlaget var mykt og uten synlig vegetasjon eller steiner, men var likevel ikke så alvorlig at det var nødvendig å reagere med ubetinget fengselsstraff. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

LH-2024-26739

Krav om erstatning for mangelfull oppfølging av elev i grunnskolen

Kvinne reiste sak mot kommune med påstand om at kommunen var erstatningspliktig for at hennes rett til et godt skolemiljø ble krenket da hun gikk på grunnskolen. Lagmannsretten kom – som tingretten – til at kommunen skulle frifinnes. Lagmannsretten, som tok utgangspunkt i at kvinnen hadde bevisbyrden for at vilkårene for erstatning var oppfylt, kom til at det ikke var ført tilstrekkelig bevis for at kvinnen hadde vært utsatt for mobbing med unntak av enkeltstående hendelser i to årstrinn, og at skolen/lærerne ikke kunne bebreides for sin håndtering. Det ble lagt størst vekt på de begivenhetsnære bevis, jf. Rt-1998-1565. Ettersom erstatningsvilkåret om ansvarsgrunnlag ikke ble ansett oppfylt var det ikke nødvendig for lagmannsretten å ta stilling til kommunens anførsel om at kravet uansett var foreldet. Dommen er anket til Høyesterett.

LH-2024-27031

Avtale om makebytte ved Torghatten

I 1997 ble det inngått en avtale om makebytte mellom eierne av en eiendom benyttet til turistanlegg og eier av en landbrukseiendom. Formålet med avtalen var å oppnå bedre arrondering av eiendommene. Lagmannsretten kom til at ordlyden i makebytteavtalen var klar på at det var byttet eiendomsrett mot eiendomsrett og at avtalen ikke inneholdt forutsetninger. Makebytteavtalen ble gjennomført i det den ble signert og arealene var tatt i bruk av respektive eiere etter makebytteavtalen. Avtalen var ikke bortfalt. Det var ikke grunnlag for å sette avtalen til side etter avtaleloven § 36. Vilårene for hevd var ikke oppfylt. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

LH-2024-42502

Torghatten. Foto: Bjørnar Eirik Stokkan

Voldtekt av barn under 14 år

En 51 år gammel mann ble av lagmannsretten domfelt for to grove voldtekter av barn under 14 år. Barna var henholdsvis seks og syv år. Det ene barnet var tiltaltes sønn, og domfellelsen gjaldt også incest. Tiltalte ble i tillegg domfelt for medvirkning til seksuell omgang mellom de samme to barna. Disse to barna ble tilkjent 280 000 kroner hver i oppreisning. Domfellelsen gjaldt også seksuell omgang med tiltaltes datter på fire år, som ble tilkjent 260 000

kroner i oppreisning. Det var ikke tatt ut tiltale for incest for dette forholdet. Straffen ble fastsatt til fengsel i syv år. Tiltaltes anførsel om at forholdene under internering i utlandet i påvente av utlevering til Norge burde gi et tillegg til varetektsfradraget, førte ikke frem. Tiltalte har anket dommen til Høyesterett, og anken over lovanvendelsen er henvist til muntlig behandling.

LH-2024-57731

Skatteendringsvedtak for interessefellesskap mellom øyelege, eiendomsselskap og øyelegevirksomhet

Lagmannsretten behandlet gyldigheten av tre skatteendringsvedtak fra Skatteklagenemnda for inntektsårene 2004-2012 for to aksjeselskaper, ett eiendomsselskap og en øyelegevirksomhet, samt én privatperson som var eneaksjonær i de to selskapene. Skattemyndighetene fant at erverv, oppussing og utvidelse av en bolig med næringsdel (transaksjonen) var selskapsfremmed og hovedsakelig gjort i eneaksjonærens interesse. Øyelegeselskapet betalte en betydelig overpris i leie av lokaler til eiendomsselskapet, mens øyelegen selv betalte en betydelig underpris i husleie. Dette resulterte i inntektsreduksjon grunnet interessefellesskap, og vilkårene for å fastsette ligningen ved skjønn i samsvar med Storhaugen Invest-prinsippet var oppfylt. Skatteklagenemndas fordeling av arealer mellom øyelegevirksomheten og privatboligen, beregningen av riktig leie og tilordning av strømavgifter var innenfor lovens rammer. Deler av dommene er anket til Høyesterett.

LH-2024-63952, LH-2024-64036, LH-2024-64080

FK Bodø/Glimt utestengte en supporter fra klubbens fotballkamper

Saken gjaldt spørsmål om Bodø/Glimts avgjørelse om å utestenge en supporter fra klubbens fotballkamper og arrangementer var rettsstridig. Lagmannsretten kom til at dette er et spørsmål domstolene kan behandle og at fotballklubben i utgangspunktet har plikt til å selge billetter til de som måtte ønske å kjøpe. Lagmannsretten la til grunn at en avgjørelse om å utestenge noen må være saklig begrunnet. For lagmannsretten fremsto det som avgjørelsen først og fremst bygde på at Bodø/Glimt mente at supporteren er en trussel for barn og unges sikkerhet, fordi han tidligere er domfelt for besittelse av overgrepsmateriale. Dommen drøfter samfunnets behov for

beskyttelse opp mot det vernet personer som tidligere er domfelt og har sonet sin straff, har krav på hvis de forholder seg adekvat og følger normene. Lagmannsretten konkluderte med at klubben ikke hadde påvist saklig grunn for utestengelsen, og at det dermed ikke var anledning til å utestenge den aktuelle supporteren. LH-2024-95581

Fengsel i ett år for uaktsomt bildrap

En 63-årig yrkessjåfør ble dømt for å ha forårsaket en dødsulykke ved uaktsom kjøring. Tiltalte mistet kontroll over vogntoget han kjørte, på grunn av høy hastighet og mangelfull bremsefunksjon. Tilhengeren kom over i motsatt kjørefelt og kolliderte med en drosjebil. Drosjesjåføren omkom i ulykken. Lagmannsretten kom til at tiltalte handlet grovt uaktsomt ved ikke å reagere på advarsler om bremsesystemet. Straffen ble satt til fengsel i ett år og tap av førerett i fire år. Tiltalte ble også dømt til å betale oppreisningserstatning med 190 000 kroner til hver av avdødes foreldre og barn. Dommen er anket til Høyesterett.

LH-2024-131792

Befaring i Gausvik. Foto: Cathrine Friberg Moe

Besøksadresse Tromsø:
Fr Nansens plass 17

Telefon:
77 60 35 00

Besøksadresse Bodø:
Storgata 38

E-post:
Halogaland.lagmannsrett@domstol.no

Besøksadresse Mosjøen:
Skjervgata 41

www.domstol.no/halogaland

Postadresse:
Postboks 2511
9271 Tromsø